

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING ILMIY FAOLIYATINI TASHKIL ETISH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI

Bazarova Shohida Ashirkulovna,
O‘zbekiston Milliy universiteti
o‘qituvchisi
Email: sh.bazarova@nuu.uz

Hozirgi zamon ta’lim jarayonida bo‘lajak o‘qituvchilarni nafaqat o‘quv va pedagogik faoliyatga, balki ilmiy-tadqiqot ishlariga ham tayyorlash katta ahamiyat kasb etadi. Kelajak o‘qituvchilarining ilmiy izlanishlar olib borish qobiliyatini rivojlantirish, ularda ilmiy tadqiqot ko‘nikmalarini shakllantirish ta’lim tizimining samaradorligini oshiradi va o‘quv jarayoniga innovatsion yondashuvlarni olib kirishga xizmat qiladi.

1. Bo‘lajak o‘qituvchilar ilmiy faoliyatining ahamiyati

Ilmiy faoliyatni samarali tashkil etish o‘qituvchilarga o‘z sohasidagi dolzarb masalalarni chuqur o‘rganish, yangiliklarni o‘rganish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ilmiy tadqiqot o‘qituvchilar uchun:

- Tanqidiy va tahliliy fikrlashni rivojlantirishda yordam beradi;
- O‘z mutaxassisligi bo‘yicha bilimlarni chuqurlashtirish va yangi yondashuvlarni ishlab chiqishda asos bo‘ladi;
- Innovatsion fikrlashni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

2. Ilmiy faoliyatni tashkil etishdagi asosiy muammolar

Bo‘lajak o‘qituvchilarning ilmiy faoliyatini rivojlantirish jarayonida quyidagi muammolar kuzatiladi:

- Metodik qo‘llanmalar va ilmiy manbalar yetishmasligi — ilmiy faoliyatni yo‘lga qo‘yish uchun zamonaviy manbalar va qo‘llanmalar kerak.
- Ilmiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishni oshirish usullarining yetishmasligi — o‘quvchilarning ko‘pchiligida ilmiy faoliyatga bo‘lgan qiziqish yetarli darajada shakllanmagan.
- Ilmiy-tadqiqot olib borish uchun zarur sharoitlarning mavjud emasligi — ko‘plab ta’lim muassasalarida laboratoriyalar va ilmiy izlanish uchun zarur jihozlar cheklangan.

3. Ilmiy faoliyat samaradorligini oshirish mexanizmlari

Bo‘lajak o‘qituvchilar ilmiy faoliyatini samarali tashkil etish uchun quyidagi mexanizmlarni qo‘llash mumkin:

1. Ilmiy rahbarlik tizimini kuchaytirish: Har bir talabaning ilmiy rahbari bo‘lishi va ularning tadqiqotlariga muntazam rahbarlik qilish samaradorlikni oshiradi. Rahbarlar talabalarni tadqiqot olib borish texnikasi bilan tanishtiradi va ilmiy ishlarda ko‘mak beradi.

2. Ilmiy seminar va konferensiyalar tashkil etish: Ilmiy seminarlar va talabalar uchun maxsus konferensiyalar tashkil etish orqali ularda ilmiy nutq so‘zlash, tahlil qilish va boshqa ilmiy ko‘nikmalarni shakllantirish mumkin. Bu tadbirlar talabalar orasida ilmiy munozara va tajriba almashish uchun ham foydali.

3. Zamonaviy resurslar bilan ta’minlash: Ta’lim muassasalarini yangi adabiyotlar, ilmiy jurnallar va elektron manbalar bilan ta’minlash o‘quvchilarning ilmiy izlanish olib borishdagi imkoniyatlarini kengaytiradi.

4. Ilmiy klub va to‘garaklar tashkil etish: Ilmiy tadqiqot bilan qiziqqan talabalar uchun klub va to‘garaklar tashkil etish orqali ularni ilmiy loyihalarga jalb qilish va qiziqishlarini oshirish mumkin. Bu to‘garaklar orqali talabalar ilmiy izlanish olib borishning dastlabki bosqichlarini o‘rganadilar.

5. Ilmiy izlanish faoliyatiga moliyaviy ko‘mak: Ilmiy loyihalar va tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlash uchun grantlar yoki stipendiyalar ajratish talabalarni ilmiy izlanishga jalb qilishning samarali usuli hisoblanadi.

4. Ilmiy faoliyatni baholash va rag‘batlantirish tizimi

Ilmiy faoliyat samaradorligini oshirish uchun natijalarni baholash va yaxshi natijaga erishgan talabalarni rag‘batlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda:

- Ilmiy ishlarga nashr etish imkoniyati berish — ilmiy maqolalar va izlanish natijalarini nashr qilish orqali talabalar o‘zlarining ilmiy faoliyatdagi muvaffaqiyatlarini ko‘rsatishlari mumkin;
- Yaxshi natijalar uchun rag‘batlantirish dasturlarini joriy etish — turli xil sovrinlar, diplomlar va moddiy rag‘batlantirish orqali ilmiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishni kuchaytirish mumkin.

Bo‘lajak o‘qituvchilarning ilmiy faoliyatini samarali tashkil etish ularning kelajakda o‘z kasbida yuqori malakali mutaxassis bo‘lib yetishishida katta rol o‘ynaydi. Ilmiy faoliyat jarayonida talabalar o‘zlarining tanqidiy va tahliliy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar, mutaxassislik bo‘yicha chuqur bilimga ega bo‘lishadi va ta’lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo‘llashga qodir bo‘ladilar. Shu sababli ilmiy tadqiqot faoliyatini samaradorligini oshirish va bu jarayonda zamonaviy metodlarni joriy etish ta’lim sifatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Насырходжаев С., Лафасов М., Агзамходжаева С. Основы духовности. – Т.: Издательство «Turon», 2007. С. 14.

2. Sharipova Surayyo Burxanovna-The impact of spoken language on pupils’ mental activity: A cognitive exploration/2023/11/15

3. Sharipova Surayyo Burkhanovna-Androgical cooperation mechanisms in the formation of a common worldwide in family relations /2023/9/16

4. Surayyo Burhanovna Sharipova.-MODERN INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION/2023

5. Психология высшей школы/ М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович, С.Л. Кандыбович. – Мн.: Харвест, 2006. – 416 с.

6. Сурайё Бурхановна Шарипова-Роль семьи в формировании познавательного интереса одаренных детей/2021

7. Сурайё Бурхановна Шарипов-,Оилада ёшлар умуммаданий дунёқарашни шакллантириш мазмуни/2021
8. Sharipova, S. B-Some aspects of formation of students' general cultural outlook in a higher educational institutions/Vol. 7 No. 12, 2019 ISSN 2056-5852
9. Сурайё Бурхановна Шарипова-Педагогические ориентиры формирования мировоззренческой культуры студенческой молодежи в высших образовательных учреждениях/2018